

OPIEKUN (206) *sb m*

opiekun (204), **opiekon** (2); *opiekon KmitaPsal*; *opiekun : opiekon BiałKaz (1:1)*.

-e- (201), -ę- (5).

Pierwsze o oraz e jasne; drugie o z tekstów nie oznaczających ó.

sg N *opiekun* (54). \diamond *G* *opiekuna* (13). \diamond *D* *opiekunowi* (6). \diamond *A* *opiekuna* (18). \diamond *I* *opiekunem* (31). \diamond *pl N* *opiekunowie* (31), *opiekuni* (2); -i *SeklKat*; -owie : -i *SarnStat* (5:1). \diamond *G* *opiekunów* (10); -ów (3), -(o)w (7). \diamond *D* *opiekun(o)m* (3). \diamond *A* *opiekuny* (16). \diamond *I* *opiekuny* (8) *KrowObr*, *BielKron* (2), *Mącz*, *BudBibKaw*, *CzechEp*, *WujNT* (2), *opiekunami* (4) *GliczKsiąż*, *OrzList*, *ZapKości* (2), *opiekunmi* (3) *HistLan*, *BiałKaz*, *CzechRozm*. \diamond *L* *opiekunach* (6) *UstPraw* (2), *SarnStat* (4), *opiekuni(e)ch* (1) *ModrzBaz*; -ach (5), -(a)ch (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Ten, kto się kimś lub czymś troskliwie zajmuje, broni, dogląda, strzeże; patronus Mącz, Modrz, Cn; defensor, hyperaspistes, propugnator, protector, tutelarior, tutor Mącz; prospector Cn (61) : Potym Ián iako opiekun/ rzékł ku Marij. O matuchno laškawá/ racz w tym poluchatz Iozeffa ij Nikodema/ oto wieczor ielt *OpecŻyw* 156, 156v; Patronus, Opiekun/ Obrońcá/ też prokurator. *Mącz* 283d, 80a, 160d, 457b, 467d; Ktemu iż ná to zwirzchność Pan káżdą wyládził/ Aby przez nię tym Inádnicy o širotkach rádził/ Chcąc bycie przednieyżymi opiekunmi byli/ Y od wżecz krzywd ábyficy káżdego bronili. *HistLan* Ev; *KuczbKat* 305 marg; Bo acz lię niektorym ná on czás zdáło/ iakoby iuż w páńftwie Litewfkiem Chrístus Pan y iego członki/ żadney gošpody y żadnego opiekuna niemieli *BudBibKaw* A3; *ModrzBaz* 128; Bog/ niema rády fwoiey/ niema opiekóná/ Skądże ielt náder mądrze głowá náuczóná. *KmitaPsal* A5; Lęzek tzwarti Sin Semowitow/ ze bel mlodo na Panftwo obran/ á zle od opiekunow wichowanie maiać/ niebel pozitetznem Panem. *PaprUp* Bv.*

opiekun komu (2): *BudBibKaw* A3 marg; Iozephá onego ten Pátryárchá zoftáwił opiekunem fynowi fweemu *SkarŻyw* 457.

opiekun czyj [w tym: *G sb i pron* (13), *pron poss* (4), *ai poss* (1)] (18): Y ięła pytatż Iána fwego opiekuna/ gdzie iey fyn liedziál gdy wieczierzál? gdzie nogi apoštolo^m vmywál? *OpecŻyw* 159, 5, 28; *LibLeg* 10/145v; *BielKron* 241, 329v; Ták iż w onym zámiełzaniu/ iáko Ewanyelia fwiádczy/ y mátká fwięta iego/ y on Iozeph náznáczony opiekun iego/ y ini wżyfcy krewni ich/ práwie fie byli zádziwowawfżj zumieli/ flifżąc dziwne rozmowy á dziwne powieści o dzieciátku o onym *RejPos* 28v; *BiałKaz* H3v, M3; *CzechRozm* 38, 94; *KarnNap* G; *SkarŻyw* A5, 241; *CzechEp* 84; *WujNT* 9; *SkarKaz* 120a; *SkarKazSej* 665a.

W połączeniach szeregowych (6): Tak iakom pyrwey powiedział pod perfona rodziczow/ rozumieią fię tez przełozeny/ duchowny/ yfwietczy/ nauczyciele/ kaznodzieie/ opiekuny/ gošpodarzę/ gošpodinie/ y ny przełozeny. *SeklKat* Hv; A áczkolwyek wyem y to tu wyznawam że Prokuratorowie ludzie fą poćiwi á potrzebni/ gdi fámi fpráwyedliwości przygládayá/ kthorzy Exekutorowe albo tutorowe yáko ye po nálfemu opyekunámi zowá/ fą/ dla czego wylka to rzecz yeft Prokuratorem albo rzecznykem być. *GliczKsiąż* N4v; *KuczbKat* 305; bąććiefz iey [siostrze Króla] nietylo opiekunmi/ ále obrońcámi/ y dobrodzieymi áby we wżyftkim iey zacny ftan Krolewki poćiwie beł záchowan. *BiałKaz* M3, H3v; *CzechRozm* 160.

Zwrot: »opiekuna naznaczyć« (1): IEzu/ któryś świętego Iozephá/ zá oblubieńcá/ y czyŝtoŝci wieczney ŝtrożá/ y opiekuná/ mátcie twey Máryey/ náznaczyć raczył. *LatHar* 548.

[*Wyrażenie:* »opiekun gołębi«: Urząd opiekuná gołębiego. *Cresc* 1571 587 (*Linde*).]

Szeregi: »głowa i opiekun« (1): ábyŝ żonę twoię ktorey cię teras Pan Bog głową y opiekunem dał/ dobrze y pobożnie rządził *KarnNap* G.

»opiekun i obrońca« [*szyk* 2:1] (3): Chceŝ być obrońcá y opiekunem świętych ŝług koŝcielnych. *BielKron* 329v; *BudBibKaw* A3; *CzechRozm* 38. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»opiekun a pan« (1): Cieŝę ŝię widząc przy niey iák Oycá miłego/ Opiekuná á Páná we krwi nablížłego. *KoŝakCath* B2.

»opiekun i pomocnik« (1): Ktemu áby Pánná [*Maryja*] ŝieroŝtwá ŝwego miáŝá opiekuná y pomocniká ná wychowánie y ŝtraŝ onego dziwnego ŝyná/ dla tego zá mąż daná byłá. *SkarŻyw* 242.

»stroż i opiekun« (1): *LatHar* 548 *cf* »opiekuna naznaczyć«.

»opiekun abo wychowywaciel« (1): Znácznie to ná on czás á prętko Pan Bog okazał y wypełniał/ co przez proroká dawno zborowi ŝwemu obiecał. gdzie mowi/ iż mu Panowie/ (álbo krolowie) mieli być opiekuny/ abo wychowywácielmi. *BudBib Kaw* A3.

W przen (5) :á wżdy ci tákowi ludzie wzajemnymi ŝwiádecctwy ŝwoimi ták ŝromotni/ ŝtáli ŝye opiekunámi w Polŝcze duŝ náŝnych *OrzList* h4; Bog wŝyŝtko ŝtworzył przez Iezufá Chriŝtuŝá. Ktore ŝłowá y ŝam Ian Kalwin/ pilny opiekun y obrońcá Troyce/ y przedwiecznego rodzenia wtorey oŝoby w Boŝtwie/ ták wykłáda mowiáć *CzechRozm* 38; Iákoby popioł duŝe mogł ŝtrzedz/ będąc opiekunem iey. *CzechEp* 84; Teraz zwłáŝczá gdyż cie ŝię ná ten ŝyem ziecháŝi/ iákó wodzowie ludu Bożego/ iákó ŝwiece ich cięmnoŝci/ iákó opiekunowie ŝierocctwá ich/ iákó miŝtrzowie proŝtych y ktorzy o ŝobie rádzić nievmieią/ wam ie Pan Bog zlecił/ wam máiętnoŝci y zdrowia ich poruczył *SkarKaz* 120a; Wyŝcie oycowie náŝy y opiekunowie/ á my ŝieroty y dziećiny wáŝze. Wyŝcie iákó mátki y mámkí náŝe: ieŝli nas odbieżyćie/ á zle o nas rádzić będziećie: my poginiem/ y ŝami zginiećie. *SkarKazSej* 665a.

a. *O Bogu, aniołach i świętych* (20) : Bóg ieŝt opiekun prawdziwy: Bóg obrońcá nie fałŝywy *KochMRot* B4; Weyżrzawŝy Pan Bóg ná twé ŝwiętę ŝpráwy/ Nie opuŝci cię/ iak opiekun práwy. *PudŝFr* 47; *WysKaz* 48.

opiekun komu (1): że nam odrodżonym/ pewnym ŝtrożém/ opiekunem/ y poćieŝzyćielém/ Duch S. ieŝt. *BiaŝKat* 263v.

opiekun czyj [*w tym: G sb i pron* (7), *pron poss* (6)] (13): *RejPs* 61v; W ręce twe miły Pánye wŝyŝtko poruczamy/ [...] Boŝ ty ŝam yeŝt opyekun w ŝiroctwye káŝdego *LubPs* C3; Otho Oćiec Polakow [*ŝw. Stanisław*]/ ŝtál ŝię opiekunem ŝirot *KrowObr* 69v, 69v, 153v, 173; *RejPos* 124v; A oná chwalać Páná Bogá rzekłá: otoŝz tway opiekun Chryŝtus/ dáieć żonę y pieniádze/ wżywayże oboygá zboiáŝniá Bożá. *SkarŻyw* 103; Potym czáŝu iedne⁸⁰/ rzekł P. Bog w wydzeniu do nie⁸⁰: Abráhamie nieboyże ŝię/ iam ieŝt opiekun tway y nágroda twoiá wielká bárzo. *SkarŻyw* 284; *LatHar* 32; *WujNT* 74 *marg*, 430, 801 *marg*.

W połączeniach szeregowych (6): iedno ty [*Panie*] ŝam będąc panem a ŝtworzycielem y ŝaskawem opiekunem náŝem. *RejPs* 61v; iż on [*Chryŝtus*] tylko ŝam ieŝt/ ktory krwią ŝwoią nadroŝŝŝzá/ grzechy

nálze omywa? ktory fwiát odkupił/ ktory ieft zbáwiciel/ przytzyńcá/ opiekun/ y iednatz nálz? *KrowObr* 153v; A ty zowie iedną owczarnią/ kthorzy fą w wiernym poślufzeństwie iego/ á fłucháią głofu iego/ á on iedynym páłterzem á głową iey/ á opiekunem iey. *RejPos* 124v; *BialKat* 263v; tobie czeń y chwałę powinny teraz oddáię/ iáko fтворzycielowi/ rządźcy/ náuczycielowi/ y opiekunowi nálzemu *LatHar* 32; *WujNT* 430.

Szeregi: »dozorca abo opiekun« (1): Boście byli iáko owce błádzące: ále teraz ieftście náwróceni do páłterzá y bifkupá [*episcopum*] (*marg*) dozorczé ábo opiekuná. (-) duřz wálznych. *WujNT* 1.*Petr* 2/25.

»patron albo (i) opiekun« (2): do boga patronow/ albo opyekvnow niepotrzeba/ iedno wiary zvpelnei/ á fercza naboźnego. *SeklWyzn* e4; *KrowObr* 69v.

»opiekun ani prokurator« [*szyk 1:1*] (2): Vmarłych fwiętych fobie za opyekuny/ ani za prokulatory nie obieram *SeklWyzn* e4; *SeklKat* E3.

»stroż i opiekun« (1): Aniołowie fą ftrożmi y opyekuny málutkich. *WujNT* 74 *marg*. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

2. *Ten, kto sprawuje nadzór prawny nad osobą niezdolną do samodzielnych działań i nad jej mieniem (nad sierotą, wdową); tutor BartBydg, Mącz, Modrz, Vulg, JanStat; curator Mącz, Modrz Cn; patronus Mącz (145)* : Tutor, opatrzcza, opyekvn qui pupillum aut pupillam, etc. tuetur *BartBydg* 164b; *ComCrac* 16 [3 r.], 19v; Záfráfowác fie mullá zli opyekunowye/ Y vbogich sírotek złościwi fędzowye. *LubPs* P5; Opiekunowi ten ieft pożytek Inwentarzá/ iż síerotom gdy dorofłá lat niepowinien fye więcey wřprawiedliwić z rzeczy náležionych iedno wedle fpiřánia Vrzędowego Inwentarzá *GroicPorz* ee4v; Niewiálty teź świádczyć niemogá/ Abowiem ony fą odmienne w fłowiech/ á świádectwá rozne wydawáią/ y żadna ich fpráwá Sądowna bes Opiekuná nie ieft wáżna. *GroicPorz* xv, f3v, t, v4, y2, aa (9); Opiekun niemoże dzyedzicznego imienia przedác/ áni go żadnym obyczáiem zbyć/ áni grániczyć. *UstPraw* B3; Kiedy dzieći máią 15. lat/ tedy im opiekunowie winni imienie puřcić *UstPraw* B4, B3 [3 r.], B4, G4; Curatores, dicuntur qui pupillis loco tutorum dantur, Opiekunowie. Item qui rem familia rem temere profundebant iis dabantur curatores. *Mącz* 73b; Tutela se abdicare. Niechcieć być opiekunem. *Mącz* 85b; Deplorare de suis miseriis apud patronos, Vskáržác fie fwoych nędz przed opyekuny. *Mącz* 306a, 467d; *CzechRozm* 86; A ták máią być práwá pořtánowione o wefelách małżeńřkich/ o rozwodźiech/ o ná wolność puřzczeniu/ y o wyzwoleniu z mocy oycowřkiey. Potym o sírotách/ y o opyekuniech [*Post haec de pupillis atque adeo tutoribus et curatoribus*]. *ModrzBaz* 76; a ořtatek tych sta slotych dobrały sterzy talari czy opyekunowę sdořwolenyem ty páńny fzyeroty Katarzyny *ZapKořcier* 1586/67v, 1580/5, 1585/60v [2 r.], 61, 1586/67v [2 r.]; niewie co zá roźnicá ieft między fćarym á nowym przymierzem: [...] tákże między Chriřtyáninem á Zydowinem: między dźiedzicem pod opyekuny pořtánowionym/ á tym ktoryby iuź z opieki wyřzedł *CzechEp* 32; Tutor (sb), Nomen verbale, quo is significatur, qui ius et potestatem habet in capite libero ad tutandum eum, qui se per aetatem nondum tueri potest. – Obronca, opiekt [*lege: opiekun, lekcja: opiek mniej prawdopodobna*]. *Calep* 1092a; Opiekun ná wieczność z dziedzictwá dziećinnęgo nie moze nic wřtrácić, áni im fřáfowác, áni onęgo grániczyć. *SarnStat* 583; Opiekun z Czynřzow y z fćadá tylko liczbę czynić ma. *SarnStat* 583; IÁko z pořpolitęgo Státutu Opiekunowie fą powinni zdác dobrá dziećiom piętnáście lat máiącym/ á dzieći dobrá fwoie wřziáwřzy máią ich

vżywać *SarnStat* 584, 475, 552, 583 [2 r.], 584 [5 r.] (31); [Opiekuná tu tedy zowiemy/ iákoby obrońcę/ álbo te^{go}/ ktoremu obroná práwnie zleconá bywa tego/ który fie sam dla młodości fwey rządzić niemoże. *SzczerbSpecSax* 285 (*Linde*)].

opiekun czyj [w tym: *G sb i pron* (10), *pron poss* (3), *ai poss* (1)] (14): *ComCrac* 19v; A gdy też bywa niewielkie przyfygá przyładzoná/ nie Opiekun iey przez ktorego fpráwuie/ ále sámá przyfygá ma. *GroicPorz* aa, t; O opiekunách dzyewczych. *Iaggiello folio* 44. *UstPraw* B3; Był w Zuzys mieście ná ten czas Zyd ieden Márdocheufz z narodu Gemini/ który by opiekunem fynowice fwey włafney imieniem Hefter *BielKron* 114v; Tak fzyę recz ma yłz Slachetni Sigmunt Sarnowłki Iako opiekun ty vczuiwy Anni Sabałtki przisli przet prawo nafzyę. zaluyancz fzyę swy dolegliwołczy *ZapKościar* 1584/49, 1580/13, 13v, 1584/39v, 49v, 1585/60v; Gdy oyćiec zéydzie oftáwiwłzy dziatki iefcze do lat niedochowané/ opiekun ich nie może dziedzictwá przedáć/ áni kopców od niego fypáć/ áni dziedzictwá którymkolwiek fpołobem tráćić. *SarnStat* 583, 641.

W połączeniu szeregowym (1): IEfliby Prokurator, Opiekun, álbo Curator podiáwłzy fie iákiego brzemięcia, nie ftáwił fie w fłowie: tedy nie pan, nie šíerotá *pupillus*, ále on sam to winien znieść. *SarnStat* 1287.

Zwroty: »być mian za opiekuna« (1): wízákże iż ten Vlpian był mian zá opiekuná [*pro tutore habitus est*] *Alexandra Seuera* Celárzá *ModrzBaz* 97v.

»być pod opiekuny« (1): A Mowię *to*, iż do ktore^{go} czáfu dziedzic ieft dziećięciem/ nic nie ieft rozny od flugi/ będąc pánem wízytkiego: ále ieft pod opiekuny y fzáfármzi áż do zamierzonego czáfu od oycá [*sed sub tutoribus et actoribus est usque ad praefinitum tempus a patre*] *WujNT Gal* 4/2.

»opiekuna dáć [komu]; opiekun dany« (2;1): Oćiec każdy zá żywotá fwego może dziećiom do lat y zenie opiekuná dáć *UstPraw* B3; żaden nabliżly [!] od opieki odćifnąć go niemoże opiekuna przez oycá dánego. *UstPraw* B3; Opiekuny oyćiec dziećiom y zenie dáć może *SarnStat* 584.

»mieć opiekuna« = *esse in clientela a. tutela alicuius Cn* [*szyk zmienny*] (2): *Uti defensore aliquo*, Mieć opiekuná/ álbo pod cziią obroná być. *Mqcz* 510b, 57b.

»obrać [komu] opiekuna« (1): Iako Andrzej Kolzyczkowski, a ták pánowyę sryewyę [!] y wnyewyę wydzancz vtraty tych vbogich dzatek, y obrali yem opyękuny Iako slachet^{nego} Iana czyefzynfke^{go} *ZapKościar* 1585/60v.

»opiekuny [komu] postanowić, ustawić« (1;1): Ale ci Opiekunowie ktore Oyćiec vftáwi mimo przyrodzone fwoie dziećiam fwoim/ ci nie powinni Inwentarzá czynić *GroicPorz* ee3; Oćiec poki żyw może opiekuny dzyećiom poftánowić y zenie ktora chce. *UstPraw* H3v.

»opiekuna uczynić [komu]« (1): Oćiec Dziećiom y zenie może Opiekuná vczynić. *UstPraw* B3.

»opiekunem [kogo] uczynić na testamencie; testamentem opiekunem być uczynion« (1;1): *Testamento tutorem institui, vel fieri vel creari, Teftámentem/ opiekunem być vczynion*. *Mqcz* 452c; *Tutore^m testamento instituere, Opiekunem kogo vczynić ná teftámencie*. *Mqcz* 467d.

»opiekuna na testamencie zostawić« (1): *Ascribere tutorem, Opiekuná ná teftámencie zostáwić*. *Mqcz* 374c.

Wyrażenia: »panowie opiekunowie« (2): a panowyę opyękunowyę wfzyeli stego dworu yedenafzcze talaroff temu dzyeczyęczu Maczyeiewy *ZapKościar* 1585/61, 1585/61.

»opiekun z prawa potwierdzony« (1): Biała głową iefli ieft powodem/ tymże łpofobem Gwar vczyni/ ále przes opiekuná s Práwá potwierdzonego. *GroicPorz* v2v.

»opiekun przyrodzony« (2): OPIekun przyrodzony powinien vczynić Inwentarz y viścić sierotam ich dobrá/ áby im tego nie vtrácił *GroicPorz* ee3; *SarnStat* 585.

»opiekun zapisany« (1): Przeto vchwałá Séymu tego poštánawiamy áby od tego czáfu y nápotym záwždy opiekun káždy/ ták zápiřány/ iáko przyrodzony/ biorąc do rąk łwych *bona pupillorum* wzięwřzy do siebie dwu bliźřych przyiaćiół *ex linea paterna*, dořtáteczné Inwentarze dóbr y dochodów wziętych poczynił *SarnStat* 585.

Szeregi: »dziedzic albo (i) opiekun« [*szyk* 2:1] (3): A przedřye iednák opiekun álbo dziedzic/ záwždy łobie ma zá łłufzną obronę przeciř sierotam y Credytorom/ (gdy mu w czym wiáry nie dáią) przes tho iż vczynił Vrzędny Inwentarz *GroicPorz* ee3v, ee3, oo3v.

»patron albo opiekun« (1): Klienta, Któřa pátróná álbo opiekuná má. *Mącz* 57b.

»powinni i opiekunowie« (1): Zořtánie sierotá pánná: powinni y opiekunowie połowicę ábo część niemáłą iey dziedzictwá y pořágu odeymuiá/ z źięćiami łię przyřłżłemi łtárgowawřzy/ zá mąż pánný nie dádzá/ áż im ono z męřem dáruie co chcá *SkarKazSej* 705b.

»przezustek albo opiekun« (1): takze y Maćiey Cieřzyca z Luciá żoná swá, a matká tich Succesorow omienionych y przezustkami albo opiekunami ich, łřz oni dobrowolnie puřczaiá bieniařzewi brathu łwemu przyrodnemu W zeliřřiwie dwu kmiećiu *ZapKořcier* 1580/13.

»opiekun i szafarz« (1): *WujNT Gal* 4/2 cf »być pod opiekuny«.

»dziecinny wodz i opiekun« (1): *CzechRozm* 94 cf *W* *przen*.

W *przen* (1) : iż práwo ono ábo zakon przyrodzony. z ktorym łtworzeni byli rodzicy nářzy/ grzechem był záćmiony/ y bárzo zwářłony/ przeto dał był Bog zakon on piřány przez Moyřelřá/ iáko przez dziećinnego wodzá y opiekuná. *CzechRozm* 94.

a. Człowiek sprawujący nadzór, kuratelę nad niepełnoletnim władcą i jego krajem (29) : Niechcieli opiekunowie tego pořlá łwym pořelřtwem do krolowey przypuřćić *BielKron* 311; Potym rádzili pod namioty co czynić z Krolewiczem Węřierřkim/ Máchomet Bářzá Komániřki/ y Vłřřef Sędziak/ [...] rádzili áby krolewic był wzięt do Konřtántynopolá/ Krolowá odeřłáć oycu Krolowi Zygmuntowi/ opiekuny pořcináć. *BielKron* 313v, 313v [3 r.], 241v.

opiekun komu (2): áby iey był do czáfu opiekunem/ y Gubernatorem Krolęřtwá Polřkiego *StryjKron* 472; Prořzę/ iákimi łie zdrádami niepodřzywał [*cesarz turecki*]/ áby tylko krolęřtwá tego dořtáć móřł? W ten czás/ gdy Ianá ná Krolęřstwo prowadźił: gdy łie opiekunem łynowi iego łám dobrowolnie bydź obiecał *OrzJan* 13.

opiekun czyj [*w tym: G sb i pron* (13), *pron poss* (3)] (16): Máiąc Tárquinius piřwřzy łat wieku łwego LXXXIII. zábit zdráđá od łynow Ankuřá Márciuřá/ iż był pod nimi krolęřstwo otrzymał/ będąc ich opiekunem/ á po łwey řmierći náznaczył Serwiuřá zyęćia łwego ná łwe mieyřce. *BielKron* 102v; áby [*cesarz*] pámiętał ná łwe przyřzeczenie á obietnice łářkáwe/ ktoremi obiecowáł bronić řiroctwá łyná mego y opiekunow iego *BielKron* 313v; Biřkup Wářádzyńřki Mnich opiekun Krolewicá Węřierřkiego/ niechćiał być z Turki ku tey potrzebie *BielKron* 316v, 182v, 310v, 313 [2 r.], 314,

317 (14); Ná Drewlany [*Igor Rurykowicz*] dań wielką á nieznośną włożył/ więtszą niż Olech iego Opiekun. *StryjKron* 121, 121.

Zwroty: »naznaczyć opiekuna« (1): S tą tho Heleną Glińskiego corką/ miał Bazyli dwu synu/ Iwaná y Georá/ dla ktorych młodości/ náznaczył im Opiekuná Michałá Glińskiego/ Sthryiá ich włáfnego *BielKron* 430.

»ustawić opiekuna« (1): vřtháwił [*król angielski*] synowi Edwárdufowi niżli vmárl 16. opiekunow/ miedzy kthoremi był thez iednym Grábiá Herfordłki Wuy thego dziecięciá. *BielKron* 228v.

»wybrać za opiekuna« (1): [*król Jan*] Wybrał zá opiekuny syná řwego/ Ierzego Biskupá Wáradzińskiego/ Mnichá zakonu s. Páwłá rodem z Kárwáciey/ też y Piotrá Vychá przyrodzonego řwego/ vmárl rychłó/ pothym pochowan w Biłágradzie z wielką pompą. *BielKron* 310v.

»wziąć za opiekuna« (1): Abowiem řiořtrá iego ktora byłá zá krolem Dálmáckim Zelomirem/ po řmierci męžá řwego miáłá trudnořci dořyc od Wenetow y Grekow. Ale gdy wzięłá brátá zá opiekuná y obrońcę řobie/ odpárlá nieprzyiácielom. *BielKron* 301.

Wyrażenie: »pan opiekun« (2): ktorzy [*posłowie carza tureckiego*] krolowey profili/ áby syná řwoiego pořłáłá do niego pod iego namioty z pány opiekuny *BielKron* 313, 313v.

Szeregi: »opiekun a obrońca« (1): *BielKron* 301 cf »wziąć za opiekuna«.

»sprawca i opiekun« (1): Látá 1535. Owczyná řprawcá y opiekun Moskiewřkiego Křiędzá młodego w lećiech/ zebrawřzy lud wielki/ wćiağnáwřzy do Litwy dáleko/ řzkody wielkie poczynił *BielKron* 423.

b. *Ten, który sprawuje pieczę nad czymś, zawiaduje czymś; columella, commissarius, episcopus, fiduciarius, inspector, superintendens Mącz; tutelarius Calep (10)* : Columella etiam significat servum maiorem in familia, Porucznik/ Opiekun/ Włodarz. *Mącz* 60d; Episcopus, Latine, Inspector. Superintendens, Opiekun/ Opátrziiciel/ ten który czego dogłáda aby byłó dobrze á rządnie řprawowáno/ quod est officium Episcoporu^m, Które my biskupi zowiemi. *Mącz* 106d, 126a; A ták Ringolt gdy řię wwiázáł w Zmodźkú y Litewřkú Ziemię/ iáko Opiekun/ á k temu miáł oyczyřtych Xięřtw Ruřkich kilka/ [...] dopiero řię poczáł piřáć Wielkim Xięřdem Litewřkim/ Zmodźkim/ y Ruřkim *StryjKron* 285; Tutelarius – Stoz, opiekun kořcielni. *Calep* 1092; *PowodPr* 78.

opiekun czego (4): Fiduciarius haeres, Opiekun/ áłbo dzierźáwcá czyiego ymienia áż do pewnego czáfu. *Mącz* 126b, 467d; *SkarŻyw* 593 [2 r.].

Szereg: »starszy, (i) opiekun« (2): Czáfu iednego Genezyuřz nieiáki Klerik/ będąc řtářzym y opiekunem řzpitalu onego/ niedbále y leniwie potrzeby vbogich opátrowáł *SkarŻyw* 593, 593.

Synonimy: **1.** *dozorca, kurator, mistrz, obrońca, opatrzyiciel, prokurator, sprawca, stroz, tutor, wychowywaciel*; **2.** *kurator, powinny, prokurator, przestutek*; **a.** *obrońca, sprawca*; **b.** *opatrzyiciel, ostroznik, stroz, włodarz.*

Cf **OPIEKALNIK, OPIEKNIK**